

TACİKİSTAN

İNSAN HAKLARI İHLALLERİ RAPORU

»OCAK 2016«

HAZIRLAYANLAR

Av. Gülden Sönmez, Uluslararası Hukukçular Birliği yesi, Hukukçular Derneği yesi,

Av. Cihat Gökdemir Uluslararası Hukuk Merkezi Bařkani, Hukukçular Derneği yesi,

Av. Cavit Tatlı Yeryüzü Avukatları Derneği Bařkani, Hukukçular Derneği yesi,

Av. Emine Yıldırım Uluslararası Hukukçular Birliği yesi, Hukukçular Derneği Yönetim Kurulu yesi

Av. Ömer Faruk Yıldırım Yeryüzü Avukatları Derneği yesi,

Av. Dagir Khasavov SİPAR – Rusya Avukatlar Birliği yesi

İÇİNDEKİLER

- 4** I- GİRİŞ
- 6** II- TACİKİSTAN HAKKINDA
- 7** III- OLAYLAR VE KRİZ
- Bağımsızlık Sonrası Dönem, İç savaş ve sonrası siyasi gelişmeler
 - Tacikistan İslami Uyanış Partisi
 - General Abdulhalimov Nazarzoda Olayı ve sonrasında gelişen olaylar
- 12** IIII- İHLALLER
- Ölüm ve Yaralamalar
 - İşkence ve kötü muamele iddiaları
 - Hukuksuz gözaltılar
 - Adil Yargılanma
 - İfade Özgürlüğü
 - Parti Kapatma ve Örgütlenme Özgürlüğü
 - İnanç Özgürlüğü
- 23** V- HUKUKİ DAYANAK VE ULUSLARARASI MEVZUAT
- 34** VI- SONUÇ VE ÖNERİLER

I. GİRİŞ

Eylül 2015'te Tacikistan'da, Tacikistan İslami Diriliş Partisi'nin (TİDP) yasaklanması ve kapatılması, üyelerin hapsedilmesi, hapiste tutulan kişiler hakkındaki ciddi insan hakları ihlalleri ve Müslüman Tacik halkına yönelik baskı ve kısıtlamalar ile ilgili yoğun gündem ve haberler üzerine, Türk ve Rus avukatlar Tacikistan'daki insan hakları ihlallerini gözlemlemek üzere bir heyet oluşturmuşlardır.

Tacikistan İnsan Hakları İnceleme Heyeti olarak Tacikistan'a 21 – 23 Ocak 2016 tarihleri arasında bir ziyaret gerçekleştirilmesine karar verilmiştir.

Av. Gülden Sönmez,

Uluslararası Hukukçular Birliği üyesi, Hukukçular Derneği üyesi,

Av. Cihat Gökdemir

Uluslararası Hukuk Merkezi Başkanı, Hukukçular Derneği üyesi,

Av. Cavit Tatlı

Yeryüzü Avukatları Derneği Başkanı, Hukukçular Derneği üyesi,

Av. Emine Yıldırım

Uluslararası Hukukçular Birliği üyesi, Hukukçular Derneği yönetim kurulu üyesi,

Av. Ömer Faruk Yıldırım

Yeryüzü Avukatları Derneği üyesi,

Av. Dagir Khasavov

SİPAR – Rusya Avukatlar Birliği üyesi ve

Tercüman **Zaur Bayoghlu**'dan oluşan heyet 21 Ocak 2016'da Tacikistan'a gitmek üzere yola çıkmış; ancak heyetin yarısının Tacikistan'a girişlerine, vize ile ilgili çıkarılan engeller nedeniyle izin verilmemiştir.

Heyet, Tacikistan'a gitmeden önce hem Türkiye'nin Duşanbe Büyükelçiliği'ne, hem de Duşanbe Genel Başsavcılığı'na ziyaretleriyle ilgili bilgilendirme ve taleplerini yazılı olarak iletmışlerdir.

Tacikistan'a ulaşabilen heyetin bir kısmı, ilk olarak Tacikistan Uluslararası İlişkilerden Sorumlu Savcısı ile bir görüşme yapmış, görüşmede “cezaevinde bulunan kişilerle görüşme taleplerini” Savcı'ya

Tacikistan İnsan Hakları Heyeti'nin Duşanbe'deki basın toplantısı. 21-01-2016

iletmiş, Savcı ise “böyle bir ziyaret için Tacikistan Dışişleri Bakanlığı aracılığıyla kendilerine bir başvurunun yapılması gerektiğini” iletmış, bunun üzerine cezaevinde veya gözaltı merkezinde tutulan;

1. **Zarifo RAMONI**
2. **Buzurgmehr YOROV**
3. **Domullo Zubaydullahi RAZIK**
4. **Seyid Omer HUSEYINI**
5. **Mehmet Ali HAYIT**
6. **Hikmetullah SAYFULLAHZÂDE**

ile görüşme talebi Tacikistan Dışişleri Bakanlığı'na ulaştırılmıştır.

Yukarıda ismi yazılı kişileri cezaevinde ya da gözaltında ziyaret edebilmek için gerekli izinin verilmesine yönelik yazılı dilekçe önce teslim dahi alınmamış, sonrasında kabul edilmişse de talep reddedilmiştir.

Bunun üzerine heyet, bazı mağdur yakınları ile irtibat kurmuş, onlarla yüzyüze görüşmeler gerçekleştirmiştir. Ayrıca heyet, yine bazı mağdurların avukatlarıyla da görüşmeler yapmıştır.

Tacik hükümetinin sadece sanıklara değil, aile ve avukatlara yönelik de baskı ve hak ihlalleri nedeniyle bu raporda görüşülen hiçbir kişinin ismi zikredilmeyecektir.

Heyet üyeleri Av.Gülden Sönmez, Av.Emine Yıldırım ve Tercüman Zaur Bayoghlu Tacikistan İstihbaratı tarafından buldukları otelde tutulmuş ve telefon ve pasaportlarına el konularak zorla otele alınmış sorgulanmak istenmiştir. Tercüman darp edilerek zorla araca bindirilmiştir. Avukatların itirazları sonucunda heyet havaalanına götürülmüş ve 12 saat gözaltında tutularak dünya kamuoyundan gelen baskılar sonucunda havaalanında uçağa bindirmek suretiyle serbest bırakılmışlardır. Heyete bu tutulma esnasındaki sorgulamada içeride tutulanlar hakkında insan hakları incelemesi yapılmasından duyulan rahatsızlık ve öfke dillendirilmiştir.

Heyetin Tacikistan ziyareti sırasında yaptığı tespitler, araştırmalar, incelemeler, taraflarla yapılan yüz yüze görüşmeler ile ulaşılan bilgi ve belgelere dayanarak bu rapor hazırlanmış ve kamuoyu ile paylaşılmıştır.

Tacikistan'da gözaltına alınan heyetin Türkiye'ye ulaşması.

II. TACİKİSTAN HAKKINDA

Tacik halkı, Fars kökenli bir halktır. Tarihte ülke toprakları Persler, Büyük İskender ve çeşitli Türk devletlerin hakimiyeti altına girmiştir. 7. ve 8. yüzyıllar arasında Müslüman Araplarca fethedilen bölgeye "Maveraunnehir" adı verilmiştir. Kısa zamanda İslâmiyeti kabul eden Tacikler, bölgeye hakim olan Türklerin kültür ve dillerinden büyük ölçüde etkilenmişlerdir.

1917'de Rusya'nın işgaline uğrayana Tacikistan, 1929'da Sovyetler Birliği'ni meydana getiren 15 Cumhuriyetten biri haline gelmiştir.

Sovyetler Birliği'nde 1989'da başlayan reformlardan sonra Tacikistan'da da ilk kez çok partili seçimler yapıldı. Tacikistan 1991'de bağımsızlığını ilan etti ve aynı sene Bağımsız devletler topluluğuna katıldı.

Doğalgaz, uranyum, kömür, demir cevheri vb. madenleri bol olan Tacikistan, kişi başına düşen milli gelir bakımından Ortaasya Cumhuriyetleri arasında en fakiridir. Tacikistan topraklarının denize kıyısı yoktur, büyük bölümü dağlarla kaplıdır.

Nüfus artış oranı çok yüksek olan Tacikistan'da, 2013 sayımına göre nüfus 8.208milyon'dur.

Bu nüfusun;

- %62'sini Tacikler,
- %24'ünü Özbek Türkleri,
- %8'ini Ruslar,
- %6'sını diğer milletler oluşturur.

Halkın %95'i sunnî Müslümandır.

Ülkenin en büyük şehirleri Duşanbe, Kulob, Kurgantepe, Horug ve Hucand'dır.

143.100km² yüzölçümü bulunan ülkede halk başta pamuk olmak üzere genellikle tarım ve hayvancılıkla geçinmektedir.

Tacikistan "yarı başkanlık" sistemi ile yönetilmektedir. İki kanatlı bir parlamento yapısı vardır. Cumhurbaşkanı İmam Ali RAHMAN'dır.

III. OLAYLAR VE KRİZ

Bağımsızlık Sonrası Dönem, İçsavaş ve Sonrası Gelişmeler

Müslüman Tacik halkı, yaklaşık bir asırdır Çarlık Rusya'sı ve ardından Bolşeviklerin baskı ve saldırıları altında büyük zorluklar çekmiştir. Alimleri öldürülmüş, dini ve kültürel mirasları ise yok edilmiştir. Bir çok yazılı eser imha edilmiştir. Yetmişli yılların başında İslami düzen ve hareket fikirleri ortaya çıkmış, ardından 1973 yılında Seyyid Abdullah Nuri'nin de aralarında bulunduğu Tacikistanlı müslüman gençlerin eliyle "İslami Gençlik Örgütü" kurulmuştur. Örgütün öne çıkan programı, *"komünist eğitimden geçen gençlerin kültürel temellerine döndürülmesi, ders halkalarının oluşturulması ve dini kitapların basılarak İslami geleneğin canlandırılması"*dir. Şiddetten uzak olduğu halde, bu faaliyetlerin tamamı baskılar nedeniyle tam bir gizlilikle yürütülmüştür.

Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Tacikistan'ın bağımsızlığına kavuşması sonrasında Tacikistan halkı kültürüne ve dinine dönmek için çalışmalarına başlamış ancak Sovyet etkisini üzerinden atamayan ve halkına düşman olan askeri ve sivil bir yönetici eliti, halkı bilinçlendirmesi muhtemel Müslüman şahsiyetlere karşı *"Tacik milliyetçiliği"*ni kullanarak 1992 yılında komplolar kurmaya başlamışlardır.

Müslümanlara karşı silahlı milisler oluşturularak saldırılara başlanmış, insanlar öldürülüp, malları gasp edilmiş, evleri yakılmış, hapsedilmiş ve işkencelere tabi tutulmuşlardır. Bu saldırılar nedeniyle bir milyondan fazla Müslüman, komşu ülkelere göç etmek zorunda kalmış veya sürgün edilmiştir. Tüm bu saldırı ve işkenceler sonunda İslami hareketler "can, mal, namus ve inançlarını muhafaza için silah kullanmak zorunda kaldıklarını" ilan ettiler. Silahlı direnişin komutanlığı da Afganistan'a intikal etti. 1992 senesinde başlayan ve "Tacikistan İçsavaşı" olarak adlandırılan bu süreç, 1997 senesine kadar devam etti.

1997'de, Rönesans hareketi olarak bilinen grubun silahlı kuvvetleri başkent Duşanbe'nin çevresine kadar ilerleyince, rejim barış yapmaya mecbur kaldı ve içsavaşı bitiren barış görüşmelerini yürüten TİDP'nin ve aynı zamanda Birleşik Tacik Muhalefeti'nin de lideri olan Said Abdullo NURİ ile Tacikistan Başkanı İmam Ali RAHMAN, Haziran 1997'de Barış Anlaşmasını imzaladılar.

Anlaşmada, Birleşik Tacik Muhalefetine ait silah-

Tacikistan Başkanı İmam Ali Rahman

lı grupların Milli Silahlı Kuvvetler'e nasıl entegre olacağı ve silahsızlanmanın nasıl gerçekleşeceği, TİDP'nin hukukileştirilmesi, devletteki yönetim kadrolarında Birleşik Tacik Muhalefeti'ne %30 kota verilmesi ve anlaşmanın uygulanmasının garanti edilmesi konuları düzenlendi.

Bariş Anlaşması, 27 Haziran 1997'de Kremlin'de BM, Rusya, AGİT, İslam Konferansı Örgütü ve 7 gözlemci ülke (*Afganistan, İran, Kazakistan, Kırgızistan, Pakistan, Türkmenistan, Özbekistan*) huzurunda imzalandı.

Tacikistan içsavaşı 150 bin insanın ölmesine, 1 milyondan fazla insanın göç etmesine, ülkenin 6.2 milyar euro kaybına sebebiyet vermiştir.

Bariş Anlaşması'nın en önemli maddeleri;

1. Hükümetin, İslami Diriliş Hareketini yasal bir siyasi parti olarak tanıması ve resmi olarak tescil etmesi,
2. İslami Diriliş Hareketinin silahlı güçlerinin Milli Ordu'ya katılması,
3. Kamunun tüm kadroları dahil, hükümet makamlarının %30'unun Birleşik Tacik Muhalefeti'ne verilmesi,
4. Savaşın sona ermesi ve kaçanlar ile sürgün edilenlerin yurtlarına geri dönmesiydi.

Ancak Tacik Hükümeti, Bariş Anlaşması'nın neredeyse hiçbir maddesine uymadı. Keyfi uygulamalarını, hak ihlallerini, zulüm ve adaletsizliklerini artırdı. TİDP'nin yönetici ve üyelerini tutuklamaya, yargılamaya ve hapishanelerde işkence yapmaya başladı.

Muhiddin Kabiri

TİDP Genel Başkanı KABİRİ, 20 Temmuz 1965'de Faizabad İlçesi'nde dünyaya gelmiştir. Tacikistan'daki tek yasal İslami parti olan TİDP'nin Genel Başkanıdır. KABİRİ ve partisi TİDP, Tacikistan'daki güçlü muhalif partisidir. 10 kitabı ve yüzü aşkın makaleleri yayınlanmış buna ek olarak birçok röportaj vermiştir. Tacikçe ve Rusça söylevleri, makaleleri ve kitapları Orta Asya'da İslam ile ilişkili eserlerdir. Resmi olarak birçok ödülü mevcuttur. Tacikistan Devlet Başkanı İmamali Rahmanov tarafından Gurur (Proudness) ödülünü almıştır. 1982'de Sovyet Lisesi'nden mezun olduktan sonra Tacikistan Devlet Üniversitesi'nde öğrenimine başladı ve mezun olduktan sonra yüksek öğrenci bursu ile Yemen'deki Sana'a Üniversitesi'ne devam etti. 92-97 yılları arasında hükümet ile İslami Muhalifler arasında patlak veren iç savaşın zaman diliminde Moskova'ya giderek doktora çalışmalarına başladı. Dini bir ailede doğan KABİRİ, İslami temellerini aile terbiyesinden almıştır. Uluslararası İslam Forumu üyesi olan KABİRİ, 2005-2015 yılları arasında Tacikistan Meclis vekilliği görevinde bulunmuştur.

Kendisi Orta Asya'da Uluslararası İslami Lider olarak tanınır. Avrupa Birliği dahil olmak üzere, birçok Batı ve Arap ülkesine dökümanlar göndermiştir. Ana dili Farsça olan TİDP Genel Başkanı ayrıca çok iyi seviyede Rusça, İngilizce ve Arapça dillerini bilmektedir. Evli ve 7 çocuk sahibidir.

Tacikistan İslami Diriliş Partisi (TİDP)

Tacikistan İslami Diriliş Partisi, 2015 Eylül'de kapatılana kadar, ülkedeki en büyük ikinci parti ve Ortaasya'da yasal olarak kurulmuş tek İslâmi siyasi partiydi. Ayrıca, Tacikistan başkanı İmam Ali RAHMAN'ın 22 yıllık iktidarında birkaç gerçek muhalif partiden de biriydi.

TİDP yalnızca dini ve siyasi bir hareket olmayıp, sosyal de bir oluydu.

TİDP, Ortaasya bölgesinde seküler bir devletteki siyasi hayata barışçıl olarak katılan tek İslami hareket olarak benzersiz bir örnekti.

27 Şubat 2005 Tacikistan Parlamentosu seçimlerinde TİDP, geçerli oyların %8'ini ve 63 sandalyeden 2'sini kazandı. 2006'da ise başkanlık seçimlerini boykot ederek seçimlere girmede.

Muhiddin Kabiri

2006'da TİDP başkanı Said Abdullah NURİ'nin vefatı üzerine, Muhiddin KABİRİ TİDP'nin yeni başkanı oldu.

2010 seçimlerinde devlet başkanı İmam Ali RAHMAN'ın Demokratik Halk Partisi parlamentodaki 63 sandalyeden 55'ini kazandı. TİDP ise sadece 2 sandalye kazandı. TİDP her ne kadar 2 sandalye kazansa da, 42.000 üyesi ile devlet başkanı İmam Ali RAHMAN'ın ve rejimin gözünü korkutmaya devam ediyordu.

8 Temmuz 2014'te hükümete yakın yayın yapan Cumhuriyet Gazetesi, TİDP'nin lideri Muhiddin KABİRİ'ye hitaben, "Mısırlı politikacı Muhammet MURSI'yi örnek almaması" konusunda uyarıcı bir manşet haber yaptı. Haberde, "Kabiri'nin, Mursi'nin düştüğü durumdan ders çıkarmasını, Müslüman Kardeşlerin Mısır'da göreve gelmek istediğini ancak sadece 1 yıl hükümet edebildiğini, asker müdahalesiyle cezaevine gönderildiklerini" hatırlatarak gözdağı veriliyordu.

2014 yazında TİDP yöneticilerine ve üyelerine yönelik fiili saldırılar da arttı. Rejime yakın medya da "TİDP üyelerinin çok eşli olduğu, seks kasetleri olduğu, Suriye'deki savaş için DAES'e savaşçı gönderdiği" söylentileriyle kamuoyunu müdahaleye hazırlıyordu.

Tacikistan Stratejik Araştırmalar Merkezi başkan yardımcısı Saifullo SAFAROV ise, "TİDP'ne karşı herhangi bir harekete geçilmediğini Tacikistan Anayasası'nın İslami bir partinin faaliyette bulunmasına müsaade ettiğini, her partinin hukuk önünde eşit olduğunu ve her birine eşit fırsatlar taahhüt edildiğini" belirtti.

TİDP üzerinde zaten devam eden her türlü baskı ve zulüm, 1 Mart 2015 Parlamento seçimleri yaklaşırken daha da arttı. TİDP'nin 160 adayının yarıdan fazlasının "mecburi Tacik Dil Testinden kaldığı" iddia edilerek seçimlere girme yeterliliği yoktur denilerek seçimlere sokulmadı. Devlet televizyonu ve Radyo komitesi, TİDP'nin seçim için hazırladığı "tanıtım videolarının ruhsatsız bir stüdyoda üretildiği" gerekçeyle tanıtım videolarının yayınlanmasını engelledi. Bir kısım TİDP adayının "ailevi sebepler" veya "sağlık" sebepleriyle adaylıktan çekildikleri bildirilen sahte mektuplar seçim yetkililerine gönderildi.

Bu şartlar altında girilen 1 Mart 2015 seçimlerinde TİDP, %5 seçim barajını geçemeyince, parlamentodaki 2 sandalyesini de kaybetmiş oldu.

Tacik rejimi “seçimlerin özgür, şeffaf ve demokratik yapıldığını, eski Sovyet otoriter devletlerin Tacikistan’daki seçimlere her zaman tam not verdiklerini” belirtse de, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), Tacikistan seçimlerini hiçbir zaman ‘özgür ve adil’ olarak ilan etmemiştir.

Seçim öncesi ve sonrasındaki baskı ve hilelerin yanısıra 2015 Mart ayında yine başka bir Tacik muhalifi olan Grup 24’ün lideri Umaralı QUUVATOV’un İstanbul’da öldürülmesi üzerine TİDP’nin lideri KABİRİ’nin arkadaşları da KABİRİ’yi kendi can güvenliği için Tacikistan’dan çıkmaya zorladı.

TİDP’nin Kapatılması, General Abdulhalimov Nazarzoda Olayı ve Sonrasında Gelişen Olaylar;

Temmuz 2015’te TİDP, Barış Anlaşmasının garantörü olan BM, AGİT ve Rusya’ya başvurarak ‘devlet organları tarafından bireylere, partilere, muhaliflere ve inanç gruplarına yönelik yasadışı ve gayriahlaki eylemlerden’ şikâyetçi oldu.

TİDP’nin kongre düzenlemek istemesi üzerine Tacikistan Adalet Bakanlığı 28 Ağustos 2015 tarihinde gönderdiği resmi bir yazı ile “10 gün içinde bütün ‘yasadışı faaliyetlerine’ son vermesini” bildirdi. Söz ko-

nusu yazıda “parlamento dışında kalan TİDP’nin artık cumhuriyetçi düzeyde bir parti olmadığı, kayıtlı bir parti olarak değerlendirilebilmek için yeterli üyesinin olmadığı, Tacikistan mevzuatı uyanınca cumhuriyetçi düzeyde olmayan partilerin kongre düzenlemesinin yasak olduğu” gerekçesi ile “TİDP’nin 58 il ve kasabadaki şubesinin kapatıldığını” duyurdu. Adalet Bakanlığı TİDP’ne “tüm faaliyetlerini durdurmak için 7 Eylül’e kadar 10 günlük süre” verdi.

Tacikistan Anayasasında belirtilen üye yeter sayısının 1000 olması, o dönemde TİDP üye sayısının ise 40.000’in üzerinde olması, amacın birincil olarak partinin faaliyetlerini durdurulmak istenmesidir. Yeterli üye sayısının olmadığı kamuoyuna ve parti üyelerine bildirilerek algı oluşturulmuş, kolluk kuvveti kullanılarak temsilciliklerin birer birer kapanması için temsilcilere zorla dilekçeler yazdırılmıştır.

4 Eylül 2015’te görevdeki Savunma Bakanı yardımcısı General Abdulhalimov NAZARZODA ve destekçilerinin Duşanbe’deki bir polis merkezine ve silah deposuna saldırı düzenlediği iddia edildi. Bu saldırıda 14’ü polis memuru olmak üzere 39 kişi öldü, birçok kişi yaralandı. 16 Eylül’de General Abdulhalimov Nazarzoda, kendisinin ve destekçilerinin yaptığı ileri sürülen saldırıdan neredeyse 2 hafta sonra, yapılan özel bir operasyon ile öldürüldü.

16 ve 17 Eylül’de ise TİDP’nin 13 önemli üyesi,

“Nazarzoda'nın suç ortağı oldukları ve Nazarzoda ayaklanmasının düzenlenmesine katıldıkları” iddiası ile tutuklanarak gözaltına alındı. Gözaltındaki birçok TİDP üyesinin savunma avukatı olan Buzurgmehr YOROV da sonrasında tutuklandı. Tutuklandıktan sonra ise “dolandırıcılık ve sahtecilikle” suçlandı. Buzurgmehr YOROV'un asıl tutuklanma sebebinin Said Ömer Hüseyini'nin işkence gördüğüne dair açıklamaları olduğu belirtilmektedir.

17 Eylül'de Tacik Genel Savcılığı resmi bir bildiri yayınlarak TİDP'ni “Nazarzoda saldırısının elebaşısı olmakla suçladı” ve “TİDP üyelerinin yeni terör saldırılarını engellemek için yakalandığını” bildirdi. Nazarzoda ve destekçilerinin üzerine atılan bu saldırı iddiasıyla, kamu makamlarında güçlü yer edinen ve hükümet kanadına yakın olmayan kişilerin uzaklaştırılması, TİDP'nin adının bu olayla anılarak partinin kapatılması hızlandı.

29 Eylül tarihinde Devlet savcısının talebi üzerine Tacik Yüksek Mahkemesi, Eylül ayının başında yasaklanıp kapatılan, 40.000 aktif üye ile ülkenin en öne çıkan muhalif partisi olan, TİDP'nin “terörist grup olarak kara listeye alınmasına” karar verdi. Bu karar ile TİDP'nin gazetesi Nejat (Selamet/Kurtuluş) gazetesi kapatıldı ve partinin faaliyetlerine ilişkin herhangi bir video, ses kaydı veya yazılı materyalin dağıtımı da yasaklandı.

BM İnsan Hakları Yüksek Komiseri adına 2 Ekim 2015'te Cenevre'de konuşan Ravina SHAMDASANI de, “Tacikistan'da Eylül başından itibaren TİDP'nin kapatılması ve üyelerinin tutuklanıp gözaltına alınması ile ilgili insan hakları ihlallerinin artmasından endişe ettiklerini, Tacik Yüksek Mahkemesinin TİDP'nin radikal ve terörist bir kuruluş olduğuna ve kapatılmasına karar verdiğini, bu kararın hükümet tarafından TİDP'ne uygulanan baskı, gözdağı ve arkasından gelen yasaklamalardan sonra verildiğini, ‘terörizm’ ve ‘aşırılık’a karşı savaşırken alınan önlemlerin tamamıyla uluslararası insan hakları hukukuna uygun, din, düşünce, ifade, barışçıl toplantı, dernek, kamu işlerine katılma özgürlüğüne uygun ve ayrımcılık yapmama prensibine uygun hareket etmesi gerektiğini, gözaltının hukukiliği ve koşullarının ilgili uluslararası norm ve standartlara uygun olarak garanti altına alınmasını” beyan etti.

Bugün Tacikistan'da kız öğrencilerin başörtüsü takması, çocukların ve gençlerin camiye gitmesi, 18 yaş altındakilerin cenaze törenleri hariç kamusal dini fa-

aliyetlere katılması, özel din eğitimi almaları ve 40 yaşın altındakilerin Hac ve Umre için Mekke'ye gitmesi yasaklanmış olup, Müslüman erkeklerin sakalının zorla kesildiğine dair olaylar da dünya kamuoyuna yansımıştır.

Rejimin tüm bu baskı, zulüm ve kışkırtıcı keyfi tüm eylemlerine rağmen TİDP, barış yanlısı tavır takınmaktan vazgeçmedi. Parti, çoğulculuğa inanan, toplumsal barışı sağlayan, vatanın inşasına katılan ve meşru siyaset çalışmalarının tam ortasında yer alan siyasi çizgisinden çıkmadı. Ne düşünce ne de eylem olarak asla şiddet yoluna gitmedi.

Devlet Başkanı İmam Ali RAHMANOV, Amerika'nın “İslâmi terörizm”e karşı savaş ilan etmesini muhalifleri bastırmak için fırsata çevirip, genel olarak İslami faaliyetlerle, özellikle de TİDP'nin faaliyetlerine karşı savaş açtı.

Rus yetkililer, RAHMANOV'un 23 Kasım 2011 tarihinde Milli Güvenlik toplantısında düzenlenen 32/20 sayılı gizli bir belgeyi ele geçirdi. Bu belgede “merkezi ve üst düzey komutanlıklara TİDP'ni incelemeye almaları, baskıda bulunmaları ve hangi yolla olursa olsun satın alınarak hükümetteki görevlerinden TİDP üyelerini ayırmaya çalışmaları, partiyi siyasi olarak içten parçalamak için parti içerisinde sorunlar oluşturmalarını” emrediyordu. Bu andan itibaren hükümet Tebliğ Cemaati gibi tebliğden başka bir faaliyet içerisine girmeyenleri bile tutukluyor, hapsediyor, gençlerin eğitim için Arap ve İslam ülkelerine seyahat ederek dinlerini öğrenmelerini engelliyordu.

Çocuklarını İslami ve dini eğitim kurumlarında eğitim görmesi için yurtdışına gönderen babalar bile yargılanarak iki yıla kadar hapis cezası ve/veya 15 ila 35 bin dolar arasında para cezalarına çarptırılıyorlardı. Oysa bir çok baba çocuklarını ücretsiz olması nedeniyle yurt dışındaki İslami okullara gönderiyordu. Zira dini kuruluşların bir bölümü eğitim yılları boyunca öğrencilerin tüm masraflarını karşılamaktadır.

Tacikistan'da dini eğitimler camiler ve medreselerde yapılmaktadır. Bu eğitimler kadınlar, çocuklar, 18 yaşından küçükler ve devlet memurlarına yasaktır. Bu nedenle halkın %85'i bu eğitimden mahrum kalmaktadır.

IV. İHLALLER

- **Ölüm ve Yaralamalar**

TİDP Badahşan Eyalet Başkanı Siroc Kalonov 1 Eylül 2010 Vanc ilçesine hükümet tarafından gerçekleştirilen bir meclis toplantısına davet edilip, o toplantıda içmiş olduğu su ile zehirlenerek 3 gün sonra vefat etmiştir. Zehirlenmiş olduğu doktorlar tarafından doğrulanmıştır.

24 Temmuz 2012'de TİDP'nin Badahşan Eyalet Başkanı Sabzali Mohammad REZA öldürüldü. Bu operasyona üç bin asker ve polis katıldı ve birçok masum sivil de vahşice öldürüldü. Parti binası ateşe verildi.

Nazarzoda'nın uzaktan bir dostu olan tacir Hacı Zarif, Nazarzoda olayları ile ilgili olaylar evinden alınarak sorguya götürülmüş ancak sorgu sonrası ağzından vurularak vefat etmiştir.

16 Eylül 2015 Savunma Bakan yardımcısı General Abdulhalim, kendisinin ve destekçilerinin yaptığı ileri sürülen saldırıdan iki hafta sonra, yapılan özel bir operasyon ile öldürüldü.

Abdulhalim NAZARZODA'nın Hayat, Rahim ve Kerim adlı 3 kardeşi de herhangi bir olaya katılmamasına rağmen yetkililere teslim olmuş ancak vahşice katledilmişlerdir.

- **İşkence ve kötü muamele iddiaları**

TİDP'nin Başkan Yardımcısı Mehmet Ali Hayit sıkça tehdit edildiğini açıklamış, siyasi faaliyetlerini sona erdirmesi istenmiş ve kimliği belirsiz

kişilerce acımasızca darp edilmiştir. 19.04.2013

Nacot Gazetesi başeditörü ve TİDP Yönetim Kurulu Üyesi Hikmetullah Sayfulozoda da kimliği belirsiz kişilerce öldürülürcesine darp edilmiş işkence görmüştür. 07.02.2011

Daha önceki dönemde de Tacikistan'da şüpheli ölümler gerçekleşmiştir. TİDP üyesi olduğu için Umedjon Tojiev, Sughd şehrinde 30 Ekim 2013 tarihinde polis tarafından gözaltına alındı. 10 gün gözaltında tutuldu. Sonrasında aşırılık yanlısı bir grubu organize ettiği iddiasını işkenceyle itirafa zorlanmış olup, üçüncü kattan aşağı atıldığı, hastaneye götürüldüğünde vücudunda işkence izleri olduğu belirtilmiştir. TİDP yetkililerince Amydjan Hastanesinde geri verilmesi istenmiş, insan hakları örgütlerinin şiddetli protestolarına rağmen yeniden hapishaneye götürülmüştür. 19 Ocak 2014'te kendisini sadece bir kişinin ziyaret etmesine izin verilen Umedjon Tojiev, Sughd şehrinde hastanede gözaltında ölmüştür.

Son dönem gözaltında tutulan çok sayıda siyasi

mahkum ile ilgili de ciddi kötü muamele ve işkence iddiaları söz konusudur. Soğuk ve ıslak zeminde hücrelerde tutma, tecavüz, dayak,

onur kırıcı muamele, psikolojik baskı dâhil hak ihlallerinin yaşandığı belirtilmiştir.

Heyetimizin buradaki incelemeleri sırasında görüştüğü tutuklu yakınlarından 2 kişinin görüşmelerimizin hemen akabinde aynı gün içinde tutuklanması, tutuklu TİKP üyelerinin aileleri, akrabaları, avukatları veya insan hakları kuruluşları ile görüşmelerine getirilen engeller, heyetimizin iletişim araçlarına ve pasaportlarına el konularak rızası dışında zorla ülkeden çıkartılması da bu iddiaları güçlendirmektedir.

Sayısı tam olarak bilinmese de hüküm altında yüzlerce kişi şu an hapishanelerde işkence görüldüğü belirtilmektedir.

• Hukuksuz Gözaltılar

Adı Soyadı	Tutulma Tarihi	Tutulduğu Yer
1 Maksud Ibragimov	23.01.2015	Moscow, Russia
2 Abdurakhim Vosiev	12.11.2014	Moscow, Russia
3 Mekhrubon Sattarov	3.12.2014	Moscow, Russia
4 Nuriddin Bafoev	11.25.2014	Moscow, Russia
5 Sulaymon Jobirov (serbest bırakıldı)	19.12.2014	Samara, Russia
6 Roziya Abdurakhmonova	19.12.2014	Novosibirsk, Russia
7 Nematullo Kurbonov	9.10.2014	Dushanbe, Tajikistan
8 Umedjon Solikhov	-----	Dushanbe, Tajikistan
9 Odinaev Ekhsan(kayıp)	19.05.2015	Saint Petersburg, Russia
10 Loikov Firuz	May.15	Moscow, Russia
11 Mirzorakhim Akhmedov	April 2015	Saratov, Russia
12 Shabnam Khudoidodova	18.06.2015	Brest, Belarus
13 Seyid Omer Huseyni	16.09.2015	Dushanbe
14 Mehmet Ali Hayit	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
15 Vahidhan Kasidinov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
16 Muhammedali Feyizmuhammed	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
17 Abdukahar Davlatov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
18 Zarafo Rahmani	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
19 Zubaydullahi Razik	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
20 Celaliddini Mahmut	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
21 Hikmatullah Sayfullazade	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
22 Rahmatullah Racab	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
23 Muhammedserif Nabiev	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
24 Abdusamed Gayratov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
25 Omersah Devlet	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
26 Fahrettin Mahmataliev	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
27 Kiyamiddin Avazov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan

Adı Soyadı	Tutulma Tr.	Tutulduğu Yer
28 Asamiddin Abdurahmanov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
29 Musa Sehov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
30 Zavkibek Rahmanov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
31 Tavak Boboev	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
32 Manan Kurbanov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
33 Hasan Rahimov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
34 Zayniddin Yusupov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
35 Naimov Mirzosarif	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
36 Madiso Jomiev	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
37 Boboev Abdusattor	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
38 Karimov Abdusattor	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
39 Bobohido Haydarov	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
40 Imamov Rustam	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
41 Sayfov Hikmatullo	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
42 Narzulloev Camsed	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
43 Rahmatulloev Mehmet	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
44 Sadidini Rustam	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
45 Islamov Mehmet Ali	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
46 Holov Mirzaalim	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
47 Sino Hasanzade	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
48 Safarov Anarbey	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
49 Abdulov Abdugafar	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
50 Abdulov Faruh	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
51 Abdulov Mehridin	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
52 Abdulov Nizam	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
53 Abdulov Nazim	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan
54 Tabarov Mirzo Omer	Eyl.15	Dushanbe, Tajikistan

Adi Soyadi	Tutulma Trihi	Tutuldugu Yer
55 Mevlevi Seyid	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
56 Tabarov Mirzo Omerin oglu	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
57 Sangov Rahmiddin	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
58 Sangov Sayriddin	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
59 Sangov Mahmudcan	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
60 Cakalov Idibek Hasanovic	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
61 Pirov Kasim Mirzoevic	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
62 Seyidov Davliyor Alimardonovic	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
63 Abdulloev Curabek Gullovic	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
64 Devletov Dilaver Abdunarovic	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
65 Abdulloev Bahtiyar Rizaevic	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
66 Taciddin Feyziddin	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
67 Gulov Mehmet Emin	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
68 Samadov Nadirhan	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
69 Abdulov Nurulla	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
70 Abdulov Sadi	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
71 Buzurgmehr Yarav	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
72 Adaletshev Saadetsa	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
73 Karamhudaev Serik	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan

Adi Soyadi	Tutulma Tr.	Tutuldugu Yer
74 Mulla Mustakim	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
75 Hocaev Mehmetnazar	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
76 Mirzaev Razibek	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
77 Tagoev Saydali	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
78 Devletov Devletyar	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
79 Cakalov Idibek	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
80 Hucamuratov Taciddin	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
81 Rizaev Omer	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
82 Safarov Murteza	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
83 Boboev Seyidishak	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
84 Nazarov Cemal	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
85 Abdulfeyz Receb	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
86 Safarov Nazarmuhammed	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
87 Nazari Panci	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
88 Adina Mahsumun damadi	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
89 Sarabek Muratov	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
90 Mehmedulloev Kamil	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
91 Seyid Mahmut Racabov	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan
92 Seyidmuhiddin Rahimhudo	Eyl. 15	Dushanbe, Tajikistan

2015 Eylül olaylarından çok önce başlamış olan gözaltılar, 16 Eylül 2015'ten itibaren tam sayı bilinmemekle beraber çok yoğun bir şekilde artmıştır. 100'ün üzerinde siyasi parti üyesi, gazeteci, düşünür, yazar, hukukçu kadın ve erkek halen hapidedir. Gözaltında tutulan kişilere hukuki yardımda bulunmak isteyen avukatlar da gözaltına alınmıştır. Özgürlüğünden mahrum

edilen bu kişilerin, yapılan suçlamalara karşı evrensel temel insan hakkı olan savunma hakları ellerinden alınırken, söz konusu kişiler bu suçlamalar nedeniyle Tacikistan yasalarına göre belirli aralıklarla 6 aya kadar uzatılabilen gözaltı süresi ile gözaltı merkezlerinde veya cezaevlerinde gözaltında tutulmaktadır.

Aşağıda bu şekilde tutulan kişilerin bazıları hakkında malumat sunulmuştur.

SEYİD ÖMER HÜSEYİNİ

Siyasetçi ve TİDP başkan yardımcısıdır. Eski parlamenter ve felsefecidir. 1961 yılında Muminabad'ın Kulab ilçesinde dindar bir ailede doğmuştur. 16 Eylül 2015 tarihinde emniyet görevlilerince tutuklanmıştır.

1988 yılında Tacikistan Milli Üniversitesi İktisat bölümünden mezun oldu. Seyid Ömer Hüseyini genç yaşında siyasi faaliyetlere başladı. Arapça, Rusça ve Farsça biliyordu. Evli ve 6 çocuk babasıdır.

**MEHMET ALI
HAYİT**

Siyasetçi ve TİDP'nin başkan yardımcısı. 'Rastohez' ve 'kırmızı yıldız' ödülü sahibidir. 20 Ekim 1957 yılında Rudaki'de işçi bir ailede doğmuş.

16 Eylül 2015'te kendi evinde Emniyet görevlilerince tutuklanmıştır. Tacikistan Devlet Şarkşinosi Üniversitesi'nde eğitimine başlayıp, Rusya'nın Leningrad şehrinde 'St. Peterburg'ta eğitimini tamamlamıştır. 1983 yılında savaşın yoğun olduğu anlarda Afganistan'a Başteğmen olarak gönderildi. Görevi, Sovyet yetkilileri ile Afganistan yetkilileri arasında uyum sağlamaktı. Özellikle Ahmadşah Mesud'un görevlisiydi ve 1984'te iki taraf arasında barış görüşmelerinde önemli görev aldı. Tacikistan Radyo ve Televizyonu'nun başkan yardımcılığını ve Rastohez Gazetesinin editörlüğünü yapmıştır.

Tacikistan Milli Barış Komitesi Üyesi olarak Tacikistan iç savaşının barışa ulaşması için ilk adımı atmıştır. Rejim ile muhalifler arasında Barış anlaşmasının gerçekleşmesi için çok çabaladı. 2013 yılının Nisan ayında, tanımadığı bir grup tarafından darp edilerek ağır yaralandı. İngilizce, Rusça ve Farsça biliyor. Evli ve 3 çocuğu vardır.

MEVLANA MUHAMMAD ALİ FEYİZMUHAMMAD

Muhammed Ali Feyizmuhammad TİDP soruşturma komisyon başkanı, eski Milli Komisyon üyesiydi. 1959 yılında Panc'ta dünyaya geldi. 16 Eylül 2015 yılında Emniyet görevlilerince kendi evinde tutuklandı.

Mevlana Muhammad Ali, Tacikistan'da istikrarın sağlanması için Barış görüşmelerinde çok çaba sarfetti. Rusça, Farsça ve Arapça bilmektedir. Evli ve 7 çocuğu vardır.

VAHİDHAN KOSİDDİNOV

Siyasetçi ve TİDP'nin seçim şubesinin başkanıydı. 1956'da Isfara'da zanaatkar bir ailede doğdu. 16 Eylül gecesi Polislerce Isfara'da kendi evinde tutuklandı. Öğretmenlik Üniversitesi T.G Sefcenko İngilizce Fakültesi'nden mezun oldu. Rusça, İngilizce ve Farsça bilmektedir. Evli ve 5 çocuğu vardır.

KİYOMİDDİN AVAZ

Genç bir siyasetçidir. Duşanbe'de TİDP'nin şube başkanıdır. 1973'te Vahs'te işçi bir ailede doğdu. 16 Eylül 2015 günü Polislerce Duşanbe'deki evinde tutuklandı. Libya Enstitüsü Arap Dili ve Edebiyat mezunudur. Yüksek lisansını Tacikistan Devlet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nden aldı. Arapça, Farsça ve İngilizce bilmektedir. Evli ve 5 çocuk babasıdır.

RAHMATULLAHI RACAB COBİR **RAHMATULLAH RACAB**

Siyasetçi ve TİDP'nin şube başkanı yönetim kurulu üyesidir. 1958'de Fayzabad'ta dünyaya geldi. 16 Eylül 2015 yılında Emniyet görevlilerince evinde tutuklandı. Tacikistan Milli Üniversitesi İktisat Fakültesi mezunudur. Farsça ve Rusça bilmektedir. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

MUHAMMED ŞERİFİ NABİYEV

Siyasetçi ve TİDP'nin şube başkanı yönetim kurulu üyesidir. 1962'de Kulab'ta çiftçi bir ailede doğmuştur. 16 Eylül 2015 yılında Emniyet görevlilerince Kulab şehrinde kendi evinde tutuklandı. Rusça ve Farsça bilmektedir. Evlidir.

MAHSUM SATTOR KARİMOV

Siyasetçi ve TİDP'nin şube başkanı yönetim kurulu üyesidir. 1959 Kulab'ta çiftçi bir ailede doğmuştur. 16 Eylül'de emniyet tarafından kendi evinde tutuklandı. Rusça ve Farsça bilmektedir. Evlidir.

ABDUSSAMAD GAYRATOV

Siyasetçi ve TİDP'nin şube başkanı yönetim kurulu üyesidir. 1962'de Kulab'ta işçi bir ailede doğmuştur. 16 Eylül'de emniyet tarafından evinde tutuklanmıştır. Rusça ve Farsça dilleri bilmektedir.

ZARAFO RAMONİ RAHMANOVA / AVUKAT

Kadın siyasetçi, avukat ve gazeteci. 'NISHAT' (Nasihat) Derneği'nin kurucusudur ve sosyal hayatta en aktif Tacik hanımlardandır. Siyasi şuranın ve TİDP'nin yüksek yönetim kurulu üyesidir. 23 Şubat 1972'de Hatlan'da dünyaya gelmiştir. 16 Eylül 2015 yılında Emniyet görevlilerince evinde tutuklandı. Tacikistan Öğretmenlik Üniversitesi Filoloji bölümünden mezun oldu. Sonra Tacikistan Milli Üniversitesi'nden Hukuk eğitimi aldı ve o üniversiteden mezun oldu. TİDP başkanının hukuk danışmanıdır.

Uluslararası birçok hukuk birliğinin üyesi olup, tanınmış bir avukattır. Tacikistan Gazeteciler Birliği'nin de üyesidir. Rusça ve Farsça biliyordu. Evli ve 4 çocuk annesidir.

**BUZURGMEHR
YOROV**
AVUKAT

Avukat. 1971'de doğdu. TİDP'nin Yöneticisi Said Ömer Hüseyini'nin hapiste işkence gördüğünü açığa çıkardığı için tutuklanıp hapse atıldı. 27 Eylül'de gözaltına alındı. Duşanbe'de 1 numaralı gözetim yerinde tutuluyor. 2 ay daha gözetim süresi uzatıldı. Tacikistan kanunlarına göre hiç mahkemeye çıkarılmadan 6 ay gözaltı süresi var. Bu süre, ağır suçlarda 1,5 yıla kadar uzatılabilir.

Sahtecilik, extremism ve bölücülükle suçlanıyor. Fransa, Kanada, Rusya vb batılı ülkelerden gelip YOROV hakkında çekim yaptılar. Eski müvekkileri Organize Suçlar şubesine çağrılıp tehditle aleyhine, sahtecilik yaptığına dair dilekçe almışlardır.

**FAHRİDDİN
ZAKİROV
ZEYD
SEYİDOV'UN
AVUKATI**

Avukat. Tecavüz iftirasıyla hapse atılan Zeyd Seyidov'un 2 yıl sonra kendisine isnad edilen çocuğun DNA testiyle ona ait olmadığını avukat olarak ispatladığı için hapse atılmıştır.

HİKMETULLAH SAYFULLAHZADE

Siyasetçi, 'Nacat' dergisinin editorü, gazeteci ve analist. TİDP'nin yüksek yönetim kurulu üyesidir. 1 Mart 1950'de Tavildara'da doğdu. 16 Eylül 2015 yılında emniyet görevlilerince evinde tutuklandı. Devlet Üniversitesi Güzel Sanatlar bölümünden mezun oldu. Müzik okulu müdürlüğü yaptı. Afganistan'daki Taciklerin barış anlaşmasını hazırlamıştı. Rusça ve Farsça biliyor. Evli ve 3 çocuk babasıdır.

**SUHRAT
KUDRATOV**
AVUKAT

Avukat. Gereksiz olarak tutuklandı.

ABDUKAHHAR DEVLET

Genç bir siyasetçi, gazeteci. TİDP'nin dış ilişkiler müdürü. Siyasi şura ve yüksek yönetim kurulunun üyesi. 1975'te Kolhozabad'ta çiftçi bir ailede doğdu. 16 Eylül 2015'te emniyet görevlilerince kendi evinde tutuklandı. İmam EBU HANİFE Arap Dili Enstitü ve Gazetecilik Fakültesi mezunudur. Ayrıca Ticaret Devlet Üniversitesi, Dünya İktisadi bölümünden mezun oldu. Arapça, Farsça, Rusça ve İngilizce biliyordu. Evli ve 1 çocuk babasıdır.

**NURİDDİN
MAHKAMOV**
AVUKAT

Haksız bir şekilde ve hiçbir delil olmadan tutuklandı.

DODOCONOVA DİLBAR / AVUKAT

SIPAR isimli Avukatlar Birliği'nin cemiyetinin üyesi. İftirayla hapis cezası verildi.

DOMULLO ZUBAYDULLOHİ ROZİK

Siyasetçi, TİDP'nin İlim şubesinin başkanıydı. 'NACAT' dergisinin eski editörüydü. Siyasi şuranın ve TİDP'nin yüksek yönetim kurulu üyesidir. 1946'da çiftçi bir ailede doğmuştur. 16 Eylül 2015'de Emniyet görevlilerince evinde tutuklandı. Sovyetler zamanında dil ve Tacik Edebiyatı öğretmeni olarak görev yaptı. Cuma namazlarının hutbelerini îrâd ederdi. Rusça, Farsça ve Arapça biliyor. Evli ve 5 çocuk babası.

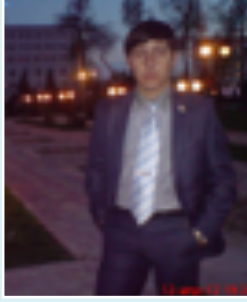
**MAKSUD
İBRAHİMOV**

**ABDURAKHİM
VOSİEV**

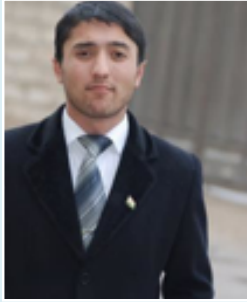
**ROZİYA
ABDURAKHMONOVA**

**NEMATULLO
KURBONOV**

**UMEDJON
SOLİKHOV**

**SHERZOD
KOMİLOV**

• Adil Yargılanma

Tacikistan'da gözaltına alınmış olan en az 100 Tacikistanlı olduğu bilinmektedir. Tutulanların çok sayıda gazeteci, işadamı, siyasi lider, işadamı, üniversite hocaları, alimler ve diğer parti üyelerinden oluşuyor. Aileleri tarafından tutulan avukatlar görevlerini yerine getirmek için tutulan kişilere savunma haklarını kullanmak amacıyla ulaşamadılar. Tutulan kişiler ne avukatları ile ne de aileleri ile görüştürülmediler. Halen de bu görüşmelerin yapılamadığı bu nedenle de tutulan kişilerin savunma hakkını kullanamadığı tespit edilmiştir. Ayrıca tutulan bu kişilere hukuki yardım yapan avukatlar da görevlerini yerine getirmekte iken avukatların da tutulduğu görülmüştür. Bu avukatlara uydurma belgelerle farklı suçlar isnad edildiği belirtilmektedir. Bu raporda da görüleceği üzere halen çok sayıda avukat gözaltında yada tutuklu olarak tutulmaktadır. Tacikistan yönetimi söz konusu kişilere Tacikistan devletinin avukat atadığını beyan etmektedir. Her ne kadar bu avukatların atandığı doğru ise de kaç kişinin avukatı olduğu bilinmemektedir. Ayrıca bu atanmış avukatların müvekkillerine yeterince bilgilendirme yapmadığı, ailelerini bilgilendirmediği, savunma hakkını sınırlı ve devlet lehine kullandığı, kişinin aleyhine anlaşma ve evraklar imza attığı, bunları da devletten gelen baskı ve korku nedeniyle yaptıkları herkesçe dillendirilen bir şikayet olmuştur. Ayrıca Tacikistan hukukuna göre çok uzun gözaltı süresi, yargı önüne çıkarmadan mahkumiyet kararı verilme-

si, var olan az sayıda yargılamada da avukatların duruşmaya alınmaması gibi şikayetler de tespitler arasında yer almıştır. Tutulan kişilerin herhangi bir şekilde sağlık yardımına ulaşmaması, haklarındaki suçlamalara tam anlamıyla vakıf olamamış olması, bütün sürecin şeffaf bir şekilde yönetilmemesi bu alanda birçok ihlalin varlığını ortaya koymaktadır.

- **İfade Özgürlüğü**

'NEJAT'; TİDP'nin gazetesiydi ve Tacikistan'da çok okunan gazetelerdendi. Resmi olarak faaliyet gösteren gazete, TİDP'nin kapatılmasından sonra 29 Eylül tarihinde Devlet savcısının talebi üzerine Tacik Yüksek Mahkemesi kararı ile kapatılmıştır.

'SAFINAI UMID'; Haftalık bir dergiydi. İlimi konuları işliyordu. 2015'te devlet tarafından kapatıldı.

'NAYSON'; Haftalık bir dergiydi. Daha çok kadınlara dair konuları içeriyordu. Kadın haklarını, aile ve ev yaşamına dair konuları genç kızlara anlatıyordu. 2012'de devlet tarafından kapatıldı.

'İKBAL'; Haftalık bir dergiydi. Gençlerin dünyasını konu alıyordu. 2012'de devlet tarafından kapatıldı.

'www.nahzat.tj'; TİDP'nin resmi web sitesiydi. Partinin düzenlendiği programlar ve Tacikistan'daki Müslümanların sorularına İslam alimlerinince verilen cevaplar yayınlanıyordu. 2015'te devlet tarafından kapatıldı.

- **Parti Kapatma ve Örgütlenme Özgürlüğü**

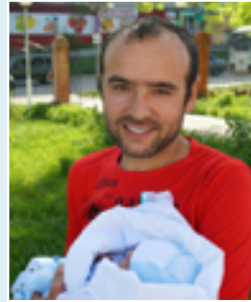
Tacikistan'da genel olarak örgütlenme, toplanma ve muhalif siyasi faaliyetlere yönelik yasaklamalar ve baskılar ciddi boyuttadır. TİDP'nin kapatılması, mekanlarının basılması, bazı ofislerinin yıkılması ve mallarına el konulması dışında farklı siyasi yapılanmalara giden kişilere de baskılar devam etmektedir. Örneğin Zayd SAIDOV, aktif bir işadamı ve yeni bir siyasi parti kurma çalışmaları yapan bir kişi idi. Gözaltına alınmış, tüm malvarlığına (ailesinin

**ODİNAEV
EKHSAN**

**LOİKOV
FİRUZ**

**MİRZORAKHİM
AKHMEDOV**

**SHABNAM
KHUDOİDODOVA**

Parti Kapatmalar: Tacikistan'ın Sughd İli TDİP ofisi 17 Mayıs 2014'te güvenlik güçleri tarafından imha edildi.

varlığı dahil) el konulmuş ve savunma hakkını kullanması dahi engellenmiştir. Siyasi Partiler dışında dernek ve vakıf şeklindeki sivil toplum örgütlenmelerin dahi engellendiği, baskı ve korku nedeniyle bu tür çalışmalara cesaret edilemediği görülmüştür.

Tacikistan polisi, TİDP'ne ait 3220 ofisin tek tek basmış, üyelerine kötü muamelede bulunmuş ve yaydığı korkuyla, insanların partiye katılmalarının önüne geçmiştir.

Yukarıda bahsi geçen ve başbakanlık, din işleri başkanı, emniyet istihbarat, iç istihbarat arasında gerçekleşen ve sonra açık olan 'gizli protokole' göre, İslami tüm yapılanmaların kapatılacağı ve engelleneceği şeklinde bir karar mevcuttur.

Bu yasaklarla TİDP'ni ve üyelerini kışkırtmaya çalışan hükümet, bunlarla da yetinmemiş, partinin üye ve yöneticilerini tutuklamaya, suikastlara ve cinayet suçu iftiralara atmaya başlamıştır. TİDP Bedahşan eyaleti başkanı, 2012'de Mermuz yolunda hayatını kaybetmiştir. Ardından seçilen başkan da şehid edilmiştir. Sonraki başkan ise iftira ile hapse atılmıştır. Dördüncü başkanı da suikast ile tehdit edilmiş ve partiden ayrılmıştır. Sodğ vilayetindeki parti merkezi hükümetçe yıkılmış ve diğer bölgelerdeki parti merkezini kapatılmıştır. Parti başkan yardımcısı, yayın

kurulu başkanı ve diğer onlarca yöneticisine suikast girişiminde bulunulmuştur.

Tacikistan devlet başkanı İmam Ali RAHMAN'ın, TİDP'nin siyasi hayatına son vermek ve 1997 yılında imzalanan Barış Anlaşmasını bozma yönündeki niyetini gören Parti yönetimi, Adalet Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Ulusal Güvenlik Kurulu ve Başsavcıya Müslümanlar, TİDP ve özgürlükler üzerindeki bu baskıların doğurabileceği sonuç hakkında bir mektup yazmıştır. Ardından Cumhurbaşkanı'nın şahsına açık bir mektup yazılmış, "hükümetin anlaşma şartlarına bağlı kalması, ayrıca TİDP üyelerini takibattan vazgeçmesi halinde anlaşma maddelerinin tamamına Partinin bağlı kalacağı" bildirilmiştir.

Mektuplara herhangi bir cevap verilmemesi üzerine, BM Genel Sekreterliği, AGİT, İslam İşbirliği Teşkilatı, Avrupa Birliği ve anlaşmanın tatbik edilmesini garanti altına alan ve anlaşmayı gözetleyici devlet sıfatına sahip olan devlet başkanlıklarına mektuplar gönderilmiştir. Kendilerine anlaşma ve maddeleri hatırlatılarak "Tacikistan hükümetinin anlaşmayı bozduğu" bildirilmiştir. "Mektupta "barış ve ulusal birlik" anlaşmasının maddelerinin hükümet tarafından çok daha önce bozulmaya başlandığını, ancak partinin ülkenin istikrarını muhafaza etmek adına ses çıkarmadığını ve durumu ne içeride ne de dışarıda konu etmediğini, ancak hükümetin partinin tahammül ve

sabrından istifade ederek baskılara ve zulme devam ettiğini, halkın savaştan ve yeniden kan dökülmesinden korktuğunu, hükümetin baskı ve zulme dayalı politikalarının artarak devam ettiğini ve anlaşma hususundaki asıl ortakları olan TİDP'ne baskıların şiddetlendiğini, işin son raddeye vardığını, tüm bu gayri ahlaki ve gayri hukuki baskıların her türlüşünün parti yöneticileri ve üyelerine uygulandığını, yargı teşkilatının da partiyi hedef aldığı” ifade etmişlerdir.

Ayrıca mektupta, “hükümetin ülke anayasasına ve “barış ve ulusal birlik” antlaşmasına aykırı surette yaptıklarının Ortaasya Bölgesinin tamamının güvenliğini tehdit ettiği” bildirilerek, “Tacikistan hükümetinin ülke anayasası ve uygulanan kanunlara bağlı kalmaya zorlanmasını, uluslararası toplumun garanti ettiği “barış ve ulusal birlik” antlaşmasına saygı için zorlamaya” davet etti.

İnsan Hakları Kuruluşları Tacikistan Hükümetinin, müslümanları “dini terörizm” adı altında suçlayarak düzenli bir şekilde tutuklamalara maruz bıraktığını söylemektedirler.

BM İnsan Hakları Kurulu da, “TİDP'nin faaliyetlerinin yasaklanması neticesinde insan haklarının daha fazla zedelendiğini, hükümetin insan haklarına dair taahhütlerini yerine getirmesini” istemiştir. Hükümet ise, hürriyetleri engellemesine neden olarak “terörizm

ve aşırıcılıkla savaşma” bahanesini ileri sürmektedir, Avrupa Birliği bir beyan yayınlarak “ülkedeki TİDP'nin faaliyetlerinin engellenmesinin özgürlüklerin ve görüş ayrılıklarının engellenmesine yol açacağını” dile getirmiştir.

Freedom House ise, sayıları 40 binden fazla olan TİDP üyelerine hükümetin yaptıkları hakkında benzer ifadelerde içeren bir açıklama yapmıştır.

- İnanç Özgürlüğüne yönelik ihlaller
Tacikistan'da Müslümanların karşılaştığı en önemli sorunlar;
 1. Camilerin ve İslami merkezlerin kapatılması yıkılması.
 2. İlim talebelerinin teröristlik ve aşırılıkla suçlanması.
 3. Müslüman kızların başörtüsü takmasının engellenmesi.
 4. Yüzlerce öğrencinin dini okullardan çıkarılması ve okulların kapatılması.
 5. Çocukların ve gençlerin camilere girmesinin yasaklanması.
 6. Din ve inanç ile alakalı her şeyin her türlü zu-

lümle, azgınlıkla zihinlerde yok edilmesi.

7. Sakal kesmenin mecbur tutulması ve başörtüsüne karşı şiddetli bir kampanya başlatılması. Kadınlar için İslami kıyafetler ithal etmenin yasaklanması.
8. Hac ve Umre için Mekke'ye gitmenin sınırlandırılması.
9. Kimlik gizleme girişimleri.
10. Bahailik, Hıristiyanlık, Zerdüştlük, Krishna öğretilerinin önünün açılarak Müslüman çocukların ve gençlerin buralara gitmeye zorlanması.
11. Arapça veya İslami niteliği bulunan isimlerin yasaklanması.

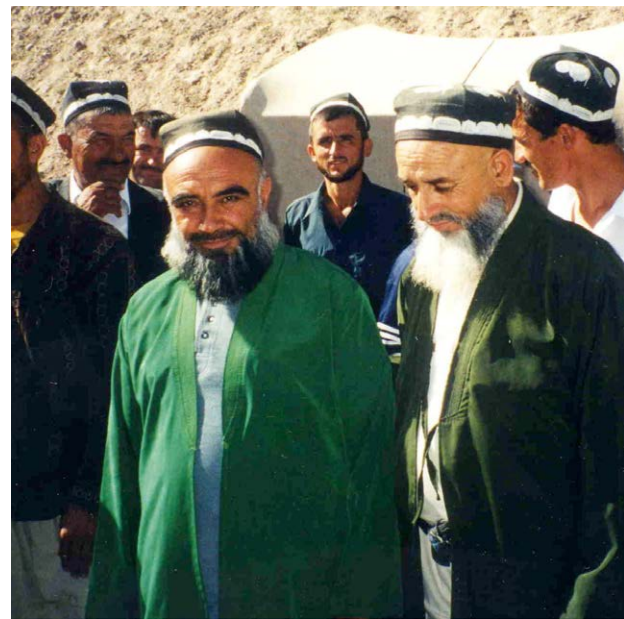
“İnanç ve dini kurumlar özgürlüğü kanunu” çıkartan hükümet dini parti, cemaat ve kurumların faaliyetlerini belirleme hakkını eline almıştır.

Bu kanunla hükümete dini kitapları ağır denetim altında tutma hakkı da tanındı. Bahse konu bu kanun gereği hükümet ibadetlerin ve dini merasimlerin yerine getirileceği yerleri belirleme hakkına sahip oluyor, aynı zamanda dini faaliyetleri, camileri ve medreseleri hükümet nezdinde tescil ettirme zorunluluğu getiriyordu. Kanun birçok cami okul ve dini faaliyet merkezlerinin kapanmasına neden oldu. Aynı kanun nedeniyle 2010 yılında parti merkezinin

yakınlarındaki camiler de kapatıldı.

Ardından “anne babanın sorumluluğu kanunu” çıkarıldı ve bu kanunla birlikte Tacikistan'da kayıtlı olmayan dini okullarda erkek ve kız çocukların öğrenim görmesi yasaklandı.

Çalışma saatleri içerisinde namaz kılmayı da yasaklayan hükümet, camilerin dışında namaz kılmayı da yasakladı. Okullar, üniversiteler, pazarlar ve hükümet dairelerinde başörtüsü takma ve sakal bırakma yasağı getirdi. Çocuklara Kuran'dan sûre ve ayet ezberletilmesi de yasaklandı.

V. HUKUKİ DAYANAK ve ULUSLARARASI MEVZUAT

1. YAŞAM HAKKI, İŞKENCE VE KÖTÜ MUAMELENİN ÖNLENMESİ YÖNÜNDEN

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 1 Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar.

Madde 3 Yaşamak, özgürlük ve kişi güvenliği herkesin hakkıdır.

Madde 5 Hiç kimseye işkence yapılamaz, zalimce, insanlık dışı veya onur kırıcı davranışlarda bulunamaz ve ceza verilemez.

Medeni Ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme

Madde 2

1. Bu Sözleşme 'ye Taraf her Devlet kendi ülkesinde yaşayan ve yetkisi altında bulunan bütün bireylere ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasi ya da başka fikir, ulusal ya da toplumsal köken, mülkiyet, doğum ya da başka bir statü bakımından hiçbir ayırım gözetmeksizin bu Sözleşme 'de tanınan hakları sağlamak ve bu haklara saygı göstermekle yükümlüdür.

Madde 6

1. Her insanın doğuştan gelen yaşama hakkı vardır. Bu hak yasalarla korunacaktır. Hiç kimsenin yaşamı keyfi olarak elinden alınamaz.

Madde 7

Hiç kimse işkenceye ya da zalimane, insanlık dışı ya da küçük düşürücü muamele ya da cezalandırmaya maruz bırakılamaz. Özellikle, hiç kimse kendi özgür rızası olmadan tıbbi ya da bilimsel deneylere tabi tutulamaz.

İşkenceye Ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Muamele Veya Cezaya Karşı Sözleşme (Tacikistan 11.01.1995'de bu sözleşmeyi onaylamıştır)

Madde 2 İşkenceyi önleme yükümlülüğü ve işkenceyi haklı gösterme yasağı

1. Her bir Taraf Devlet kendi egemenliği altındaki ülkelerde işkence fiillerinin işlenmesini önlemek için etkili yasal, idari, yargısal veya diğer tedbirleri alır.

2. Her ne olursa olsun, savaş durumu, savaş tehdidi, iç siyasi huzursuzluk veya diğer olağanüstü hal gibi her hangi bir istisnai durum, işkenceyi haklı göstermek için ileri sürülemez.

3. Bir amirin veya bir kamu makamının verdiği bir emir, işkenceyi haklı göstermek için ileri sürülemez.

Madde 12 İşkence fiillerini soruşturma

Her bir Taraf Devlet kendi egemenliği altındaki

bir ülkede bir işkence filinin işlendiğine inanmak için makul sebepler bulunması halinde, yetkili makamlar tarafından derhal ve tarafsız bir soruşturma yapılmasını sağlar.

Madde 13 Yetkililere şikâyet hakkı

Her bir Taraf Devlet kendi egemenliği altındaki bir ülkede işkence gördüğünü iddia eden bireylere şikâyet etme ve şikâyetinin yetkili makamlar tarafından derhal ve tarafsız bir biçimde incelenmesini isteme hakkı sağlar. şikâyet edenin ve tanıkların, şikâyetin veya yapılan tanıklığın sonucu olarak her hangi bir kötü muamele veya tehdide karşı korunmasını sağlayacak gerekli tedbirler alınır.

2. TUTULAN, MAHPUS KİŞİLERİN HAKLARI YÖNÜNDEN

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 9 Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.

Madde 11

1. Kendisine bir suç yüklenen herkes, savunması

için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı açık bir yargılama sonunda, yasaya göre suçlu olduğu saptanmadıkça, suçsuz sayılır.

2. Hiç kimse işlendiği sırada ulusal yada uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan herhangi bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz. Kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Madde 12 Kimsenin özel yaşamına, ailesine konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Medeni Ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Tacikistan 04.01.1999'da bu sözleşmeyi onaylamıştır)

Madde 9

1. Herkesin kişi özgürlüğü ve güvenlik hakkı vardır. Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz veya tutuklanamaz. Hiç kimse kanunun tayin ettiği sebeplere ve usule uygun olmaksızın özgürlüğünden yoksun bırakılamaz.

2. Tutuklanan herkese, tutuklandığı anda, tutuk-

lanma nedenleri ve hakkında ileri sürülen iddialar derhal bildirilecektir.

3. Bir suç işlediği iddiasıyla yakalanan ya da tutuklanan herkes, derhal bir yargıcın ya da yasalarla yargı erkini kullanmaya yetkili kılınmış bir başka resmi görevlinin önüne çıkarılacak ve uygun bir süre içinde yargılanma ya da salıverilme hakkına sahip olacaktır. Yargılanmayı bekleyen kişilerin gözaltında tutulmaları genel kural olmayacaktır; ancak, salıverme, sanığın duruşmalarda, adli takibatın diğer safhalarında ve gerekli hallerde hükmün infazında hazır bulunması için güvencelere bağlanabilir.

4. Yakalanma ya da tutuklanma yoluyla özgürlüğünden yoksun bırakılan herkesin, mahkemenin gecikmeksizin tutuklamanın yasalılığı konusunda karar vermesini ve yakalamanın yasal olmaması halinde, salıverilmesini kararlaştırması için mahkemeye başvurma hakkı vardır.

5. Yasal olmayan bir yakalama ya da tutuklama işleminden mağdur olan herkesin, icrası kabil zorunlu tazminat hakkı olacaktır.

Madde 10

1. Özgürlüklerinden yoksun bırakılan herkese insanca ve kişinin doğuştan sahip olduğu onura saygı gösterilerek davranılır.

Tutuklulara Uygulanacak Muameleler İçin Temel İlkeler

1. Bütün tutuklulara, insan olarak doğuştan sahip

oldukları saygınlık ve değere uygun olan saygı ile muamele edilecektir.

Mahpusların Sağlık Hakkına İlişkin Uluslararası Hukuk

“Yaşam hakkı”, “sağlık hakkı” ve “işkence ve kötü muamele yasağı”na ilişkin hükümler, İnsan Hakları Evrensel Beyanname, Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi, İşkence- nin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesine Dair Avrupa Sözleşmesi gibi birçok uluslararası belgede yer almaktadır. Öte yandan, bu konuda Birleşmiş Milletler bünyesinde oluşturulan “Mahpuslara Uygulanması Gerekli Asgari Standart Kurallar”, 4 Kasım 1999 tarihli “İstanbul Protokolü”, Dünya Tabipler Birliği’nce 1975 yılında kabul edilen ve 2006 yılında gözden geçirilerek düzeltilen “Tokyo Bildirgesi”, Avrupa Konseyi bünyesinde Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi’nin üye devletlere yönelik “Avrupa Cezaevi Kuralları” hakkında (2006) 2 no’lu Tavsiye Kararı, Avrupa İşkencenin ve İnsanlık Dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesi’nce (CPT), özgürlüklerinden yoksun bırakılan insanlara muameleye ilişkin geliştirilen standartlar vasıtasıyla mahpusların haklarına ilişkin çeşitli düzenlemeler yapılmıştır.

Avrupa İşkence ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele ya da Cezayı Önleme Komitesi (CPT), aynı adı taşıyan 1987 Avrupa Konseyi Konvansiyonu kapsamında kurulmuştur. CPT’nin çalışmaları, insan haklarını korumak için Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin mevcut reaktif yargı mekanizmasına, proaktif ve yargı dışı bir mekanizma eklenerek, Avrupa Konseyi’nin oluşturduğu sistemin ayrılmaz bir parçası olarak düzenlenmiştir. Özgürlüklerinden mahrum bırakılmış kişilere sunulan sağlık bakım hizmetleri, doğrudan CPT’nin görev alanı ile ilgilidir. Yetersiz sağlık hizmetleri, “insanlık dışı ve aşağılayıcı muamele” teriminin kapsamına giren koşulların hızla ortaya çıkmasına neden olabilir. Özgürlüğünden yoksun bırakılmış herkese, insan haklarına saygı çerçevesinde davranılmalıdır.

• Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan herkes, cezalandırılmalarına veya tutuklanmalarına hükmedilen kararlar, yasal olarak ellerinden alınmayan tüm haklara sahip olmaya devam eder.

- Özgürlüğünden yoksun bırakılmış olan kişilere uygulanan kısıtlamalar, haklarında uygulanan yaptırımın yasal amacıyla orantılı ve bunun gerektirdiği asgari düzeyde olmalıdır.
- Mahpuslar temiz ve özel hayatın gizliliğine uygun olarak düzenlenmiş sağlık tesislerine diledikleri zaman erişebilmelidirler.
- Cezaevi yetkilileri, sorumlulukları altında bulunan mahpusların sağlıklarını korumakla yükümlüdürler.

Bu amaçla mahpuslar, genel sağlık sisteminde mevcut olan gerekli tüm tıbbi, cerrahi ve psikiyatrik tedaviye ulaşabilmelidir.

3. KADIN HAKLARI YÖNÜNDE

Kadınlara Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (Tacikistan 26.10.1993'te bu sözleşmeyi onaylamıştır)

Madde 2 Taraf Devletler, kadınlara karşı her türlü ayrımı kınar, tüm uygun yollardan yararlanarak ve gecikmeksizin kadınlara karşı ayrımı ortadan kaldıracı bir politika izlemeyi kabul eder ve bu amaçla aşağıdaki hususları taahhüt ederler:

a) Kadın ile erkek eşitliği ilkesini kendi ulusal anayasalarına ve diğer ilgili yasalara, henüz girmemişse

dahil etmeyi ve yasalar ile ve diğer uygun yollarla bu ilkenin uygulanmasını sağlamayı,

b) Kadınlara karşı her türlü ayrımı yasaklayan ve gerekli yerlerde müeyyideler de ihtiva eden yasal ve diğer uygun önlemleri kabul etmeyi,

c) Kadın haklarının erkeklerle eşit olarak yasal himayesini tesis etmeyi ve yetkili ulusal mahkemeler ve diğer kamu kuruluşları aracılığıyla kadınların her türlü ayrıma karşı etkin himayesini sağlamayı,

d) Kadınlara karşı herhangi bir ayrımcı hareket yapılmasından veya uygulanmasından kaçınmayı ve kamu yetkilileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uyumlu olarak hareket etmelerini sağlamayı,

e) Herhangi bir kişi, kuruluş veya teşebbüsün kadınlara karşı ayırım yapmasını önlemek için bütün uygun önlemleri almayı,

f) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden mevcut yasa, yönetmelik, adet ve uygulamaları, tadil veya feshetmek için yasal düzenlemeler de dahil gerekli bütün uygun önlemleri almayı,

g) Kadınlara karşı ayrımcılık teşkil eden bütün ulusal cezai hükümleri ilga etmeyi.

Madde 3 Taraf Devletler özellikle politik, sosyal, ekonomik ve kültürel sahalarda olmak üzere bütün alanlarda, erkeklerle eşit olarak insan hakları ve temel özgürlüklerinden yararlanmalarını ve bu hakları kullanmalarını garanti etmek amacıyla,

kadının tam gelişmesini ve ilerlemesini sağlamak için yasal düzenleme dahil bütün uygun önlemleri alacaklardır.

Madde 7 Taraf Devletler, ülkenin politika ve kamu hayatında, kadınlara karşı ayırımı önlemek için tüm tedbirleri alacaklar ve özellikle kadınlara erkeklerle eşit şartlarla aşağıdaki hakları sağlayacaklardır:

- a) Bütün seçimlerde ve halka oylamalarında oy kullanmak ve halka tarafından seçilen organlara seçilebilmek,
- b) Hükümet politikasının hazırlanmasına ve uygulanmasına katılmak, kamu görevinde bulunabilmek ve hükümetin her kademesinde kamu görevleri ifa etmek,
- c) Ülkenin kamu ve politik hayatı ile ilgili hükümet dışı kuruluşlara ve derneklere iştirak etmek.

4. DİN, VİCDAN ve İFADE ÖZGÜRLÜĞÜ YÖNÜNDEN

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 18 Herkesin düşünce, vicdan ve din öz-

gürlüğüne hakkı vardır. Bu hak, din veya topluca, açık olarak ya da özel biçimde öğrenim, uygulama, ibadet ve dinsel törenlerle açığa vurma özgürlüğünü içerir.

Madde 19 Herkesin düşünce ve anlatım özgürlüğüne hakkı vardır. Bu hak düşüncelerinden dolayı rahatsız edilmemek, ülke sınırları söz konusu olmaksızın, bilgi ve düşünceleri her yoldan araştırmak, elde etmek ve yaymak hakkını gerekli kılar.

Din Veya İnanca Dayanan Her Türli Hoşgörüsüzlüğün Ve Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri

Madde 1 Düşünce, vicdan ve din özgürlüğü

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğü hakkına sahiptir. Bu hak, bir dine veya dilediği bir inanca sahip olma ve dinini veya inancını kendi başına veya başkaları ile birlikte toplu olarak ve aleni veya gizli bir biçimde ibadet etme, gereklerine uyma, uygulama ve öğretme yoluyla açığa vurma özgürlüğünü de içerir.

2. Hiç kimse bir dine veya dilediği inancına sahip olma özgürlüğünü zedeleyecek bir zorlamaya maruz bırakılamaz.

Madde 2 Ayrımcılık yasağı

1. Hiç kimse din veya başka bir inancı sebebiyle bir Devlet, bir kurum, bir kişi veya kişi grubu tarafından ayrımcılığa maruz bırakılamaz.

Madde 6 Düşünce, vicdan veya inanç özgürlüğünün içeriği

Düşünce, vicdan, din veya inanç özgürlüğü bu Bildiri'nin birinci maddesine uygun olarak, ve birinci maddenin üçüncü fıkrası hükümleri çerçevesinde, başka özgürlüklerin yanında, Aşağıdaki özgürlükleri de içerir.

- a) Bir din veya inanç ile bağlantılı olarak, ibadet etme veya toplanma, ve bu amaç için gerekli yerleri kurma ve kullanma;
- b) Gerekli vakıf veya insancıl amaçlı kurumlar kurma ve bunları işletme;
- c) Bir dinin veya inancın törenlerine veya geleneklerine ilişkin gerekli araçları ve materyalleri yeterli ölçüde yapma, alma ve kullanma;
- d) Bu alanla ilgili yayımları yazma, yayınlama ve dağıtma; e) Bir din veya inancın öğretimini, bu amaçlar için uygun yerlerde yapma;
- f) Bireylerden ve kurumlardan gönüllü mali yardım vermelerini isteme ve alma;
- g) Bir dinin veya inancın gerekleri ve standartları bakımından uygun olan liderleri yetiştirme, atama, seçme ve yerini alacak olanı belirleme;

h) Bir kimsenin dininin veya inancının kurallarına uygun olarak dinlenme günlerine ve bayram tatillerine ve törenlerine uygun davranma;

i) Ulusal ve uluslararası düzeyde, din ve inanç konularında bireyler ve topluluklarla iletişim kurma ve sürdürme;

Medeni Ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Tacikistan 04.01.1999'da bu sözleşmeyi onaylamıştır)

Madde 18

1. Herkes düşünce, vicdan ve din özgürlüğüne sahip olacaktır. Bu hak, herkesin istediği dine ya da inanca sahip olması ya da bunları benimsemesi özgürlüğü ve herkesin aleni veya özel olarak bireysel ya da başkaları ile birlikte toplu olarak, kendi din ya da inancını ibadet, icra, bunun icaplarını yerine getirme ya da öğretme bakımından ortaya koyma özgürlüğünü de içerir.

2. Hiç kimse, kendi seçtiği bir din ya da inanca sahip olma ya da bunu benimseme özgürlüğünü zedeleyecek bir baskıya maruz bırakılamaz.

3. Bir kimsenin kendi dinini veya inançlarını ortaya koyma özgürlüğüne ancak yasalarla belirlenen ve kamu güvenliğini, düzenini, sağlığını, ahlakını ya da başkalarının temel hak ve özgürlüklerini korumak için gerekli kısıtlamalar getirilebilir.

4. Bu Sözleşme'ye Taraf Devletler, ana-babaların ve uygulanabilir olan durumlarda, yasalarca saptanmış vasilerin, çocuklarına kendi inançlarına uygun bir dinsel ve ahlaki eğitim verme özgürlüklerine saygı göstermekle yükümlüdürler.

Madde 19

1. Herkes, kimsenin müdahalesi olmaksızın istediği düşünceye sahip olma hakkına sahiptir.

2. Herkes, düşüncelerini açıklama hakkına sahiptir; bu hak, herkesin, ülkesel sınırlara bağlı olmaksızın her çeşit bilgiyi ve fikri, sözlü, yazılı ya da basılı biçimde, sanat eserleri biçiminde ya da kendi seçeceği herhangi bir başka biçimde araştırma, edinme ve iletme özgürlüğünü de içerir.

3. Bu maddenin 2. fıkrasında öngörülen hakların kullanılması, özel bazı görev ve sorumlulukları da beraberinde getirir. Dolayısıyla, bunlara bazı

sınırlamalar da konulabilir; ancak, bu sınırlamaların yasalarda öngörölmüş olması ve;

(a) Başkalarının haklarına ve şöhretine saygı bakımından ve;

(b) Ulusal güvenliğin, kamu düzeninin ya da kamu sağlığı ve genel ahlakın korunması bakımlarından gerekli olması zorunlu olmalıdır.

5. ADİL YARGILANMA VE SAVUNMA HAKKI YÖNÜNDEN

Avukata Ulaşma , Savunma Hakkının Kullanımı ve Avukatların Görevleri İle İlgili Yönden Değerlendirme Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi

Madde 7 Herkes yasa önünde eşittir ve ayırım gözetilmeksizin yasanın korunmasından eşit olarak yararlanma hakkına sahiptir. Herkesin bu Bildirgeye aykırı her türlü ayırım gözetici işleme karşı ve böyle işlemler için yapılacak her türlü kışkırtmaya karşı eşit korunma hakkı vardır

Madde 9 Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez

Madde 10 Herkesin, hak ve yükümlülükleri be-

lirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır.

Madde 30 Bu bildirgenin hiçbir kuralı, herhangi bir devlet, topluluk veya kişiye, burada açıklanan hak ve özgürlüklerden herhangi birinin yok edilmesini amaçlayan bir girişimde veya eylemde bulunma hakkını verir biçimde yorumlanamaz.

Avukatların Rolüne Dair Temel Prensipler (Havana Kuralları)

12. Avukatlar adalet dağıtımında temel bir unsur olarak, her zaman mesleklerinin şeref ve itibarını korurlar

Avukatlık Faaliyetinin Güvencesi

16. Hükümetler avukatların;

a. Hiçbir baskı, engelleme, taciz veya yolsuz bir müdahaleyle gerek karşılaşmadan her türlü mesleki faaliyeti yerine getirmelerini;

b. Yurt içinde ve yurt dışında serbestçe seyahat etme ve müvekkilleriyle görüşebilmelerini;

c. Kabul görmüş meslek ahlak kurallarına, görevlerine, standartlarına uygun faaliyette buldukları için kovuşturma veya idari, ekonomik veya başka bir yaptırımla sıkıntı çekmemelerini veya tehditle

karşılaşmalarını sağlar.

18. Avukatlar görevlerini icra etmeleri nedeniyle müvekkilleriyle veya müvekkillerinin davalarıyla özdeşleştirilemezler.

19. Bir avukat ulusal hukuka ve uygulamaya göre ve bu prensiplerle bağdaşır bir biçimde müvekkil tarafından azledilmedikçe, huzurunda avukatlık yapma hakkına sahip olduğu mahkeme veya idari makam tarafından bu makamların önüne çıkma hakkından yoksun bırakılamaz.

20. Avukatlar, bir mahkeme, yargı yeri veya hukuki ya da idari bir makam önünde mesleki nedenlerle buldukları sırada veya konuyla ilgili yazılı veya sözlü taleplerinde yaptıkları beyanlardan ötürü hukuki ve cezai muafiyetten yararlanır.

21. Yetkili makamların ellerinde veya denetimleri altında bulunan gerekli bilgileri, dosyaları ve belgeleri, avukatların müvekkillerine etkili bir hukuki yardım verebilmelerini sağlayacak yeterli bir sürede ulaşımlarını temin etmek, kamu makamlarının görevidir. Avukatların bu belgelere en kısa sürede ulaşımları sağlanır.

22. Hükümetler, avukatlar ile müvekkilleri arasında mesleki ilişkiler kapsamındaki bütün haberleşme ve görüşmelerin gizli olduğunu kabul eder ve buna saygı gösterir.

23. Avukatlar, diğer vatandaşlar gibi ifade, inanç, örgütlenme ve toplanma özgürlüğüne sahiptir. Avukatlar özellikle, hukukla, adalet sistemiyle ve insan haklarının geliştirilmesi ve korunması ile ilgili konularda kamusal tartışmalara katılma ve yasal faaliyetleri veya yasal bir örgüte mensup olmaları nedeniyle mesleki kısıtlamalara maruz kalmaksızın, yerel, ulusal veya uluslararası örgütler kurma veya bunlara mensup olma ve bunların toplantılarına katılma hakkına sahiptir. Avukatlar bu hakları kullanırken, her zaman hukuka ve hukuk mesleğinin kabul görmüş standartlarına ve meslek ahlak kurallarına uygun davranırlar.

Ceza Yargılama Sistemlerinde Hukuki Yardıma Ulaşmada Birleşmiş Milletler İlkeleri Ve Ana Esasları

İlke 2 : Devletin Sorumluluğu

Madde 16 : Devlet hukuki yardımdan faydalanan kişinin savunma hakkına ya da hukuki yardımda bulunan kişinin bağımsızlığına müdahale etmemelidir

İlke 12 : Hukuki Yardım Sağlayıcısının Korunması Ve Bağımsızlığı

Devletler hukuki yardım sağlayıcı işlerini etkin, özgür ve bağımsız bir şekilde yerine getirmelerini garanti altına almalıdırlar. Özellikle, Devletler hukuki yardım sağlayıcıların işlerini hiç bir korkutma(-tehdit), engel, taciz ya da uygun olmayan (hatalı) müdahalelere maruz kalmadan yapabilmelerini, seyahat edebilmelerini, gerek ülke içerisinde gerekse ülke dışında serbestçe ve tamamen bir sır içerisinde müvekkili ile görüşebilme ve danışmanlık verebilmesini garanti altına almalıdır. Ayrıca Soruşturma ve diğer ilgili dosyalara serbestçe erişim hakkına sahiptirler. Hukuki yardım sağlayıcıların mesleki görevleri, standartları ve etik kurallarına uygun olarak icra ettikleri fiillerden dolayı ceza

davası ya da idari, ekonomik ya da diğer yaptırımlar ile korkutulmamaları yine devletlerce garanti altına alınmalıdır.

Avukatların Bağımsızlığı İçin Uluslararası Barolar Birliği Standartları

Madde 6: Belirlenen kurallara, standartlara ve meslek etiklerine bağlı olarak, görevini ifa eden avukat müvekkilinin meşru menfaatini daima özgürce, özenle ve korkusuzca halkın veya idarelerin (otoritelerin) baskısı veya engellemesi olmadan hareket etmek zorundadır.

Madde 8 : Hiçbir avukat müvekkilini yasalara uygun şekilde temsil etmesi ya da tavsiyede bulunması nedeniyle cezai, hukuki, idari, ekonomik ya da tacize maruz kalamayacağı gibi bunlarla tehdit edilemez.

Madde 11 : Bu maddelerde belirtildiği üzere, Avukat iyi niyetle yapmış olduğu yazılı veya sözlü ilgili açıklamaları ya da onun mahkemeden, hukuki veya idari makamlardan önceki mesleki görünümü nedeniyle hukuki ve cezai muafiyete sahiptir.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 9 Hiç kimse keyfi olarak yakalanamaz, tutuklanamaz ve sürgün edilemez.

Madde 10 Herkesin, hak ve yükümlülükleri belirlenirken ve kendisine bir suç yüklenirken, tam

bir şekilde davasının bağımsız ve tarafsız bir mahkeme tarafından hakça ve açık olarak görülmesini istemeye hakkı vardır.

Madde 11

1. Kendisine bir suç yüklenen herkes, savunması için gerekli olan tüm güvencelerin tanındığı açık bir yargılama sonunda, yasaya göre suçlu olduğu saptanmadıkça, suçsuz sayılır.

2. Hiç kimse işlendiği sırada ulusal yada uluslararası hukuka göre bir suç oluşturmayan herhangi bir eylem veya ihmalden dolayı suçlu sayılamaz.

Kimseye suçun işlendiği sırada uygulanabilecek olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez.

Madde 12 Kimsenin özel yaşamına, ailesine konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak karışamaz, şeref ve adına saldırılamaz. Herkesin bu gibi karışma ve saldırılara karşı yasa tarafından korunmaya hakkı vardır.

Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Tacikistan 04.01.1999'da bu sözleşmeyi onaylamıştır)

Madde 14

1. Herkes mahkemeler ve yargı organları önünde eşittir. Herkes, bir suçla itham edildiğinde ya da bir hukuk davasında hak ve yükümlülükleri hakkında

karar verilirken, yasalar uyarınca kurulmuş yetkili, bağımsız ve tarafsız bir mahkeme önünde adil ve kamuya açık bir duruşma hakkına sahiptir. Demokratik bir toplumda ahlak, kamu düzeni ya da ulusal güvenlik gerekçeleriyle ya da tarafların özel hayatları bunu gerektirdiğinde, ya da özel durumlarda, mahkeme, açıklığın adalete zarar vereceği düşüncesine vardığı takdirde, mahkemenin gerekli gördüğü ölçüde, basın ve dinleyiciler duruşmaların tümü ya da bir kısmının dışında tutulabilirler. Ancak, küçüklerin çıkarları aksini gerektirmedikçe, ya da duruşmalar çocukların vesayetine ilişkin evlilikle ilgili uyuşmazlıklar hakkında olmadıkça, ceza ya da hukuk davalarında verilecek herhangi bir kararın aleni olması zorunludur.

2. Bir suçla itham edilen herkes, yasalara göre suçlu olduğu kesinleşene dek masum kabul edilmek hakkına sahiptir.

3. Herkes, itham edildiği suçla ilgili olarak, tam bir eşitlik içinde, aşağıdaki asgari garantilere sahip olacaktır:

(a) Kendisine, en kısa zamanda ve anlayacağı bir dilde, aleyhindeki iddianın niteliği ve nedenleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmesi;

(b) Savunmasını hazırlayabilmek ve kendi seçtiği avukatla temas edebilmek için yeterli zaman ve kolaylıkların tanınması;

(c) Gereksiz bir gecikme olmadan yargılanması;

(d) Yargılanmada hazır bulunması ve kendisini ya doğrudan ya da kendi seçtiği avukat yardımı ile savunması; avukatı yoksa, bu hakkının var olduğunun kendisine bildirilmesi; adaletin gerektirdiği her durumda kendisine bir avukat tayin edilmesi ve böyle durumlarda ödeme yapma olanağı yoksa bu yardımın parasız olarak sağlanması;

(e) Aleyhindeki tanıklara soru sorabilmesi ya da soru sordurabilmesi, lehindeki tanıkların da aleyhindeki tanıklarla aynı şekilde sorgulanabilmelerinin sağlanması;

(f) Mahkemede kullanılan dili anlamıyor veya konuşamıyorsa bir tercümanın parasız yardımının sağlanması;

(g) Kendi aleyhinde tanıklıkta bulunmaya ya da suç itirafına zorlanmaması.

4. Küçükler için yargılama bu kişilerin yaşları ve topluma yeniden kazandırılmaları düşüncesi göz önüne alınarak yürütülecektir.

5. Bir suçtan hüküm giyen herkes, mahkumiyet ve cezanın yasalara uygun olarak daha yüksek bir yargı organınca yeniden incelenmesi hakkına sahip olacaktır.

6. Kesin bir kararla bir suçtan dolayı mahkum olan ve daha sonra hakkındaki hüküm, adaletin yanlış tecelli ettiğini kat'i şekilde ortaya koyan yeni veya yeni ortaya çıkan bir maddi delil dolayısıyla bozulan veya bu sebeple affa uğrayan bir kişi, evvelce bilinmeyen maddi delilin zamanında ortaya çıkmamasında kısmen ya da tamamen kendi kusuru bulunduğu ispat edilmediği takdirde, böyle bir hükmün sonucunda ceza çekmesinin karşılığı olarak yasalara uygun şekilde tazminata hak kazanır.

7. Hiç kimse, bir ülkenin yasalarına ve ceza usulüne göre daha önce kesin olarak mahkum olmuş ya da beraat etmişse, aynı fiil için yeniden yargılanamaz ve cezalandırılmaz.

6. ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ VE SİYASET YAPMA, SİYASETE KATILMA HAKKI YÖNÜNDEN

Medeni Ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme (Tacikistan 04.01.1999'da bu sözleşmeyi onaylamıştır)

Madde 21

Barışçı toplantı hakkı tanınacaktır. Bu hakkın kullanılmasına, yasalara uygun olarak konulmuş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik ya da kamu güvenliği, kamu düzeni bakımından ve kamu sağlığının, genel ahlakın korunması ya da başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması bakımından gerekli olan sınırlamalardan başka sınırlama getirilemez.

Madde 25

Her yurttaş, 2. Maddede belirtilen ayrımlara ve makul olmayan kısıtlamalara bağlı olmaksızın:

(a) Doğrudan doğruya ya da özgürce seçilmiş

temsilciler aracılığı ile kamu yönetimine katılma;

(b) Genel, eşit ve gizli oyla belirli dönemlerde yapılan, seçmenlerin iradelerini özgürce ortaya koymalarını garanti eden gerçek seçimlerde oy kullanma ve seçilme;

(c) Genel anlamda eşit olarak, ülkesinin kamu hizmetlerine girme hak ve fırsatına sahiptir.

Madde 27

Etnik, dinsel ya da dil azınlıklarının bulunduğu devletlerde, bu azınlıklara mensup olan kişiler, kendi gruplarının diğer üyeleri ile birlikte, kendi kültürlerinden yararlanma, kendi dinlerine inanma ve bu dine göre ibadet etme, ya da kendi dillerini kullanma hakkından yoksun bırakılmayacaklardır.

İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi

Madde 20

1. Herkesin silahlı ve saldırsız toplanma, dernek kurma ve derneğe

katılma özgürlüğü vardır.

Madde 21

1. Herkes, doğrudan veya serbestçe seçilmiş temsilciler aracılığı ile ülkesinin yönetimine katılma hakkına sahiptir.

2. Herkesin ülkesinin kamu hizmetlerinden eşit olarak yararlanma hakkı vardır.

3. Halkın iradesi hükümet otoritesinin temelidir. Bu irade, gizli veya serbestliği sağlayacak benzeri bir yöntemle genel ve eşit oy verme yoluyla yapılacak ve belirli aralıklarla tekrarlanacak dürüst seçimlerle belirlenir.

Kadınların Siyasal Haklarına İlişkin Sözleşme

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun 20 Aralık 1952 tarih ve 640 (VII) sayılı Kararıyla kabul edilip imza, onay ve katılıma açılmıştır. Sözleşme VI. maddeye uygun olarak 7 Temmuz 1954 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye Sözleşmeye 12 Ocak 1954 tarihinde katılmış ve 25 Mayıs 1959 tarihinde onaylamıştır. 7288 Sayılı Onay Kanunu 2 Haziran 1959 gün ve 10220 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.

Madde 1 Kadınlar, hiçbir ayırım gözetilmeksizin erkeklerle eşit koşullar altında bütün seçimlerde oy kullanmaya sahip olacaklardır.

Madde 2 Kadınlar hiçbir ayırım gözetilmeksizin erkeklerle eşit koşullar altında ulusal yasalarca kurulmuş ve halk tarafından seçilen tüm kamu organlarına seçilme hakkına sahiptirler.

Madde 3 Kadınların, hiçbir ayırım gözetilmeksizin, erkeklerle eşit koşullar altında ulusal yasalar uyarınca kurulmuş bütün, kamu görevlerinde yer alma ve kamu görevlerini yerine getirme hakları vardır.

VI. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. Tacikistan hükümeti, halkına uyguladığı tüm baskılara derhal son veemelidir, TİDP'nin yönetici ve üyeleri ve diğer tüm düşünce suçluları derhal serbest bırakılmalıdır.
2. Öldürme, işkence ve tüm insanlık suçlarından sorumlu olanlar cezalandırılmalıdır.
3. Tacikistan'da yaşanan insan hakları ihlallerinin önüne geçilmesi ve sonuçlarının giderilmesi için başta gözaltı merkezi ve hapisanelerde inceleme dâhil olmak üzere insan hakları örgütleri, sivil toplum kuruluşları, hukuk kuruluşları ve insan hakları savunucuları heyetler oluşturarak Tacikistan'a gitmeli, ihlallerin son bulması için girişim ve çabalarda bulunmalıdır.
4. Dünyanın neresinde olursa olsun tüm BARO'lar, hukukçular, avukatlar, görevini yapmakta olduğu için gözaltına alınan veya tutuklanan avukat meslektaşlarının saliverilmesi için her türlü girişimde bulunmalıdır.
5. Tacikistan'da kapatılan tüm medya organlarının yayınları serbest bırakılmalıdır.
6. TİDP'ne, mensuplarına ve bu partiden olmayan ancak muhalif olan işadamları ve diğer kişilere ait el konulan malların tamamı sahiplerine iade edilmelidir.
7. İslam dünyası Tacikistan'da yaşanan ihlallerin izâle edilmesi için derhal gerekli girişimlerde bulunmalıdır.
8. Bir siyasi partinin kapatılmasına karşı doğu ya da batıdaki tüm siyasi partiler karşı çıkmalı, bu konuda hükümetleri harekete geçirmelidirler.
9. Tüm kadınlar Tacikistan'da tutulan kadınların serbest bırakılması için dayanışma içerisinde olmalıdır.
10. Gazeteciler ve gazeteci örgütleri Tacikistan'da tutulan gazeteciler için dayanışma içerisinde olmalıdır.
11. Bu talepler meşru, hukuki, tüm uluslararası sözleşme ve evrensel değerlerin kabul ettiği âdil taleplerdir ve derhâl kabul edilip uygulamaya konulmalıdır.
12. 12.27 Haziran 1997 tarihli Barış Anlaşması'na garantör ve gözlemci olan BM, Rusya, AGİT, İslam Konferansı Örgütü ve diğer 7 ülke, sorumluluklarını yerine getirmeli ve Tacikistan Hükümetini anlaşmanın maddelerine uymaya zorlamalıdır.

